

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ПЕДАГАГІЧНЫ УНІВЕРСІТЭТ

**КАРОТКІ
РУСКА-БЕЛАРУСКІ
ТЛУМАЧАЛЬНЫ
СЛОЎНІК
ПА АГУЛЬНАЙ БІЯЛОГІІ**

МІНСК 1994

Друкуецца па рашэнні рэдакцыйна-выдавецкага савета Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта

Рэцэнзенты:

доктар біялагічных навук Р. І. Ганчарова,
кандыдат філалагічных навук Л. П. Кунцэвіч

Укладальнікі: М. Дз. Лісаў, П. А. Міхайлаў, Э. А. Камінская, Г. А. Пісарчык.

Слоўнік змяшчае асноўныя тэрміны і іх тлумачэнні па генетыцы, эвалюцыйным вучэнні, экалогіі і цыталогіі. Тэрміны размешчаны ў алфавітным парадку згодна з рускай транскрыпцыяй.

Прызначаны студэнтам і выкладчыкам педагагічных ВНУ; будзе карысна таксама для настаўнікаў біялогіі і вучняў сярэдніх школ.

- © М. Дз. Лісаў, П. А. Міхайлаў,
Э. А. Камінская, Г. А. Пісарчык, 1994.
- © Арыгінал-макет: А. А. Пакала, 1994.

ПРАДМОВА

Сучасныя праблемы адроджэння беларускае мовы і пашырэння сферы яе ўжытку востра ставяць на парадак дня неабходнасць тэрмінавай распрацоўкі тэрміналогіі розных галінаў навук і тэхнікі. Не з'яўляецца выключэннем у гэтым сэнсе і біялогія. Адсутнасць біялагічнае літаратуры на беларускай мове і асабліва падручнікаў, дапаможнікаў і слоўнікаў істотна тармозіць пераход да беларускамоўнага навучання ў выпэйшай школе і перашкаджае асэнсаванаму засваенню ведаў у галіне біялогіі пры выкладанні яе на роднай мове. Гэтая акалічнасць і падштурхнула калектыў укладальнікаў да падрыхтоўкі дадзенага выдання.

Слоўнік змяшчае найбольш распаўсюджаныя, асноўныя тэрміны і паняцці па такіх галінах агульнай біялогіі, як генетыка, эвалюцыйнае вучэнне, экалогія і цыталогія, і некаторыя тэрміны з эмбрыялогіі, паколькі гэтыя рэзультаты біялагічнае навукі даволі цесна звязаныя, веда адной з'яўляюцца падставой для вывучэння другой і таму ў іх даволі блізкае навуковае апарат.

Але аўтары разумелі, што гэтае вучэбнае выданне мае абмежаваны аб'ём, і таму імкнуліся ахапіць пэўнае кола самых асноўных і найчасцей ужывальных тэрмінаў. Іх дэфініцыя падавалі ў доволі спіслым выглядзе, які толькі ў агульных рысах раскрыў з сэнсе таго ці іншага біялагічнага паняцця.

Пры падрыхтоўцы слоўніка аўтары імкнуліся прывесці поўнае тэрмінаў, што відавочна будзе дапамагаць студэнтам у засваенні малазразумелых на першы погляд тэрмінаў грэчаскага і лацінскага паходжання.

Падчас працы аўтары шырока карыстаюцца біялагічнымі слоўнікамі, даведнікамі, энцыклапедыямі розных гадоў выдання. Гэце дапамагала больш дакладна акрэсліць навуковую сутнасць таго ці іншага тэрміна або яго тлумачэнні.

Слоўнік і артыкул пабудаваны па наступнай схеме: тэрмін на рускай мове, эквівалент гэтага тэрміна на беларускай мове, этымалагічная даведка (пры неабходнасці), дэфініцыя. У асобных выпадках карыстальнік адсылаецца да іншых тэрмінаў. У такім разе ў дужках зроблена паметка (гл.) - глядзіце.

Для зручнасці карыстання слоўнікам у другой яго частцы прыведзены алфавітны ўказальнік беларускіх тэрмінаў і іх рускі эквівалент.

Безумоўна, слоўнік не з'яўляецца поўным і, відавочна, не бездакорным, але ва ўмовах поўнай адсутнасці тэрміналагічных даведнікаў дадзенага профілю паслужыць добрым дапаможнікам пры вывучэнні біялогіі на роднай мове.

Аўтары.

ЛІТАРАТУРА

1. Биологический энциклопедический словарь / Гл. ред. М.С.Гиляров; редкол.: А.А.Белов, Г.Г.Винберг, Г.А.Заварзин и др. - 2-е изд., испр. - М.: Сов. Энциклопедия, 1989. - 864 с.
2. Гуляев Г.В., Мельченко В.В. Словарь терминов по генетике, цитологии, селекции, семеноводству и семеноведению. М.: Россельхозиздат, 1983. - 240 с.
3. Дедю И.И. Экологический энциклопедический словарь. - Кишинёв. Гл. ред. МСЭ, 1970. - 480 с.
4. Забинкова Н.Н., Кирпиченков М.Э. Латинско-русский словарь для ботаников. - М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1957. - 335 с.
5. Клишов А.А. Краткий цитологический словарь. - Л.: Изд-во "Медицина", 1968. - 120 с.
6. Мюллер В.К. Англо-русский словарь. 24 изд. М.: Рус. язык, 1992. - 848 с.
7. Радкевич В.А., Вардомацкий Л.М., Лешко А.А. Биологическая терминология и номенклатура: Словарь рус.-белорус.-латин., белорус.-рус. / Линг. ред. Н.В.Бирилло. - Мн.: Выш. шк., 1993. - 479 с.
8. Реймерс Н.Ф. Природопользование: Словарь-справочник. - М.: Мысль, 1990. - 637 с.
9. Ригер Р., Михаэле А. Генетический и цитогенетический словарь / Пер. с нем., М.: Колос, 1967.
10. Русско-белорусский словарь в 2 т. АН БССР, Ин-т языкознания им. Я.Коласа; ред. К.К.Атрахович (Кандрат Крапива). - 3-е изд., испр. и доп. - Мн.: БелСЭ, 1991. - Т. 1 - 672 с, т. 2 - 619 с.
11. Словарь иностранных слов. - 12 изд., М.: Рус. язык, 1985. - 608 с.

Вучэбнае выданне

**КАРОТКІ
РУСКА-БЕЛАРУСКІ
ТЛУМАЧАЛЬНЫ
СЛОУНІК
ПА АГУЛЬНАЙ БІЯЛОГІІ**

*Лісаў Мікалай Дзмітрыевіч
Міхайлаў Павел Аляксандравіч
Камітская Эвеліна Андрэеўна
Пісарчык Галіна Архіпаўна*

Падпісана ў друк 13.01.93. Фармаг 60x84 1/16. Папера друк. № 2.
Гарнітура "Таймс". Афсетны друк. Ум. друк. арк. 9,9.
Ум. фарб.-адб. 10,3. Ул.-выд. арк. 8,8. Тыраж 100 экз. Заказ 132.

РАТАП-ЫНТ БДПУ, 220809, г. Мінск, вул. Сапецкая, 18.